

K. RIIS-HANSEN: *Samfundsøkonomien i Grundtræk*. Kbhvn. 1919. G. E. C. Gad. 307 S. Anden Udgave.

I 1911 udkom første Udgave af Riis-Hansens „Samfundsøkonomi“, og det er mange Læsere, der i Aarenes Løb har høstet Gavn og Glæde af denne Bog. Den gav ved sin indgaaende Behandling af Stoffet og sin Klarhed i Fremstillingen en fortrinlig Hjælp til alle, der gennem et dansk Værk vilde sætte sig ind i Hovedlinjerne i den nationaløkonomiske Videnskab. Bogen har været anvendt som Lærebog ved adskillige Institutioner, hvor Samfundsøkonomi indgaar som Led i Undervisningsstoffet, og ogsaa de statsvidenskabelige Studenter ved Universitetet har i deres første Studieaar flittig dyrket Riis-Hansens Værk.

I mange Kredse vil der derfor være Glæde over at modtage en ny Udgave af Riis-Hansens Bog, ogsaa fordi man derigennem erholder Oplysninger om den økonomiske og socialpolitiske Udvikling, der har fundet Sted siden 1911.

Forfatteren har dog ikke nøjedes med at føre sin Bog à jour ved at tilføje Data og Tal for den mellemliggende Tidsperiode; han har i væsentlig Grad omarbejdet store Dele af Bogen og desuden ved en hel Nyordning af Stoffet søgt at knytte de forskellige Afsnit mere naturligt til hinanden. Den almindeligst anvendte „systematiske“ Inddeling af Stoffet i et nationaløkonomisk Værk har jo hidtil været at give en mere eller mindre kortfattet Indledning og derefter at samle det egentlige Stof under de tre Hovedafsnit: „Produktionen“, „Omsætningen“ og „Fordelingen“. Ogsaa Riis-Hansen havde i sin første Udgave i det væsentlige fulgt denne Inddelingsmetode. Hvorvidt det i omfangsrige nationaløkonomiske Systemværker er heldigt altid at anvende denne skematiske Inddeling af Stoffet, kan der maaske være delte Meninger om, men i et mindre Værk vil en altfor skematro Systematik erfaringsmæssigt saa godt som altid trykke Fremstillingen og derfor virke uheldigt. Riis-Hansen har aabenbart følt dette og har derfor arbejdet

K. RIIS-HANSEN: *Samfundsøkonomien i Grundtræk*. Kbhvn. 1919. G. E. C. Gad. 307 S. Anden Udgave.

I 1911 udkom første Udgave af Riis-Hansens „Samfundsøkonomi“, og det er mange Læsere, der i Aarenes Løb har høstet Gavn og Glæde af denne Bog. Den gav ved sin indgaaende Behandling af Stoffet og sin Klarhed i Fremstillingen en fortrinlig Hjælp til alle, der gennem et dansk Værk vilde sætte sig ind i Hovedlinjerne i den nationaløkonomiske Videnskab. Bogen har været anvendt som Lærebog ved adskillige Institutioner, hvor Samfundsøkonomi indgaar som Led i Undervisningsstoffet, og ogsaa de statsvidenskabelige Studenter ved Universitetet har i deres første Studieaar flittig dyrket Riis-Hansens Værk.

I mange Kredse vil der derfor være Glæde over at modtage en ny Udgave af Riis-Hansens Bog, ogsaa fordi man derigennem erholder Oplysninger om den økonomiske og socialpolitiske Udvikling, der har fundet Sted siden 1911.

Forfatteren har dog ikke nøjedes med at føre sin Bog à jour ved at tilføje Data og Tal for den mellemliggende Tidsperiode; han har i væsentlig Grad omarbejdet store Dele af Bogen og desuden ved en hel Nyordning af Stoffet søgt at knytte de forskellige Afsnit mere naturligt til hinanden. Den almindeligst anvendte „systematiske“ Inddeling af Stoffet i et nationaløkonomisk Værk har jo hidtil været at give en mere eller mindre kortfattet Indledning og derefter at samle det egentlige Stof under de tre Hovedafsnit: „Produktionen“, „Omsætningen“ og „Fordelingen“. Ogsaa Riis-Hansen havde i sin første Udgave i det væsentlige fulgt denne Inddelingsmetode. Hvorvidt det i omfangsrige nationaløkonomiske Systemværker er heldigt altid at anvende denne skematiske Inddeling af Stoffet, kan der maaske være delte Meninger om, men i et mindre Værk vil en altfor skematro Systematik erfaringsmæssigt saa godt som altid trykke Fremstillingen og derfor virke uheldigt. Riis-Hansen har aabenbart følt dette og har derfor arbejdet

sin Bog ud af den systematiske Spændetrøje, og den har absolut vundet herved og er blevet friere og naturligere i Fremstillingen, idet beslægtede og samhørende Problemer nu lettere kan behandles i Sammenhæng. Saaledes er f. Eks. alt, hvad der vedrører Kooperation og Socialpolitik i den nye Udgave samlet i specielle Afsnit.

Bogen indledes som dens Forgænger med et historisk Afsnit, men dette er udvidet og delvis omlagt. I første Udgave behandledes i det væsentlige kun den økonomiske Videnskabs Udvikling, medens der nu tillige gives en Oversigt over Samfundets almindelige økonomiske Udviklingslinjer. Selv om der ved Behandlingen af Bogens specielle Æmner tages historiske Hensyn, kunde man have ønsket, at det almindelige historiske Afsnit var endnu fyldigere. Intet giver, efter Anmelderens Anskuelse, saa god Baggrund for Vurderingen af Nutidens økonomiske Problem som en indgaaende Skildring af Samfundets økonomiske Udviklings-Historie.

I Fremstillingen af Værdi- og Prislæren er Forfatteren gaaet bort fra Delingen i første Udgave, hvor den abstrakte Værdilære behandledes udførligt i et særligt Afsnit, medens den mere konkrete Prislære havde Plads under „Omsætningen“. Nu er det hele samlet under ét. Dette er en Fordel, men Ændringen staar tillige i Forbindelse med, at Forfatteren øjensynligt har ønsket at skyde den mere abstrakte Værdilære noget i Baggrunden til Fordel for en fyldigere Udvikling af den egentlige Prisdannelseslære. I sin Fremstilling heraf kommer Forfatteren ind paa den frugtbare Deling mellem „Korttidspris“ og „Langtidspris“ og den Forskel, der er paa, hvorledes disse Priser bestemmes. Ved Korttidspris forstaas Prisen paa Varer, hvis Udbudsmængde er givet eller i hvert Fald ikke hurtigt kan forandres paa Grund af Prisforskydninger, og ved Langtidspris forstaas Prisen paa Varer, hvis Udbudsmængde hurtigt ændres gennem Paavirkning af Prisforandringen. Til den første Gruppe Varer hører navnlig Land-

brugsprodukter, og til den sidste Gruppe hører væsentligst Industriprodukter. Forfatterens Standpunkt er nu, at Korttidsprisen alene afhænger af Udbud og Efterspørgsel, medens Langtidsprisen praktisk alene bestemmes af Produktionsomkostningerne, og dette vil formentlig ogsaa som Hovedregel slaa til. I det hele lægger man Mærke til, at Forfatteren har bevæget sig noget længere bort fra den strænge subjektive Værdilære end i første Udgave. Grænse-nyttens behandles vel som Grundlag for Efterspørgselen, men Efterspørgselens Betydning for Prisdannelsen begrænses, og de objektive Produktionsomkostninger tillægges afgørende Indflydelse paa væsentlige Omraader i Prisdannelsens Rige.

Som allerede antydet er alt, hvad der vedrører Socialpolitik, samlet i et særligt Afsnit. Forfatteren behandler herunder saavel Fagforeningsbevægelsen som den egentlige Arbejderbeskyttelse og Arbejderforsikring. Forfatterens Interesse og Sympati for den sociale Lovgivning er kendt fra Bogens første Udgave, og heri er der absolut ingen Forandring foregaaet. Vejledende og oplysende fører han Læseren gennem de forskellige Landes socialpolitiske Lovgivning og behandler Betydningen og Rækkevidden af de enkelte Foranstaltninger. Det er intet ringe Arbejde at føre en Bogs socialpolitiske Afsnit à jour, Udviklingen er frodig allevegne, men det synes, som Forfatteren har faaet alt væsentligt med. Et Par Smaafejl er indløbet. I Tyskland er Grænsen for Ret til Aldersrente ikke længere 70 Aar, men 65 Aar. Efter de danske Regler af 1914 om det Offentliges Tilskud til Arbejdsløsheds-kasser er Statens Tilskud $\frac{1}{2}$ af Medlemmernes Bidrag (ikke af „Præmien“), og Kommunernes Tilskud kan være $\frac{1}{3}$ af Medlemmernes Bidrag (ikke $\frac{1}{6}$ af „Præmien“). I den tidligere Lov af 1907 var Reglerne henholdsvis $\frac{1}{3}$ og $\frac{1}{6}$ af „Præmien“, og „Præmie“ fortolkedes som den samlede Udgift, saaledes at det Offentliges Tilskud kunde være lig Arbejdernes eget

Bidrag. Efter Reglerne af 1914 kan Tilskudet kun naa $\frac{1}{2}$ af Arbejdernes eget Bidrag.

I sin Behandling af Socialpolitiken omtaler Forfatteren jævnlig svenske og norske Forhold, hvad der er saa meget mere rosværdigt, som det sjældent sker i danske Værker. (Norge har dog ikke frivillig, men tvungen Sygeforsikring). Det vilde være i høj Grad paa sin Plads, om den danske Litteratur i noget højere Grad vilde give Oplysninger om den socialpolitiske Udvikling i vore nordiske Broderlande.

— Som et helt nyt Afsnit er der i Bogen optaget et Slutningskapitel om „Vor Samfundsordnings Principper og Kritiken deraf“. Herunder omhandles bl. a. Socialismen og Georgeismen, der kun var flygtigt omtalt i første Udgave. Behandlingen er klar og saglig, men ligesom med Hensyn til den historiske Indledning kunde man have ønsket Afsnittet større. Men enhver Bog maa jo have sin Begrænsning i Omfang.

Der er her gjort nogle Bemærkninger om enkelte af Værkets Afsnit. At omtale dem alle er overflødig. De er hver for sig præget af Bogens Hovedegenskaber: indgaaende Behandling af de økonomiske Problemer og en Fremstilling, der gør Tilegnelsen let.

Maaske vil en eller anden statsvidenskabelig Student finde, at den nye Udgave af Riis-Hansens Bog ikke har saa stor Værdi for ham som første Udgave, fordi Forfatteren har udeladt adskillige af de „Løvefødder og Gesvejsninger“, der i Nationaløkonomien som vel andre Steder staar i ikke ringe Kurs ved Examensbordet. Men set som almindeligt økonomisk Værk maa den ny Udgave betegnes som værdifuldere end sin Forgænger, og dette er — hvad enhver, der kender første Udgave, sikkert vil samstemme i — en af de bedste Komplimenter, der kan ydes Riis-Hansens nye Bog.

C. V. Bramsnæs.